

HUMANİZMANIN TRAJEDİSİ

Halide Aral

Özet

Bu makalenin amacı humanizmanın bazı değerleri –insan aklını yüceltmek ve benliği vurgulamak gibi- ile modern insanın yaşadığı yabancılaşma ve ahlaksal çöküş arasındaki ilişkiyi belirginleştirmektir. İki olgu arasındaki bağ C. Marlowe'un *Dr. Faustus* adlı oyunu esas alınarak irdelenmiş ve Faustus'un trajedisinin hümanizmanın trajedisini yansıttığı görüşünden yola çıkarak, farklı bir insan ve ahlak anlayışına ilişkin sorular sorulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yabancılaşma, Humanizma, *Dr. Faustus*

Abstract

Key Words: Alienation, Humanism, *Dr. Faustus*.

The purpose of this article is to clarify the part humanism, with its glorification of human power –particularly, his reason- and its stress on the cultivation of the self plays in alienation and moral disintegration of modern man. The article handles this issue with reference to *Dr. Faustus* and holds that the existing conceptions of man and morality need to be reevaluated to help modern man out of his moral crisis.

Modern insanın yaşadığı yabancılaşma ve ahlaksal bozulma Batı'da Rönesans döneminde gelişen humanizmanın bir sonucu olarak görülebilir. Ancak böyle düşünmek insana değer veren, onu özgürleştiren ve yaşamı geliştirip güzelleştirmeyi amaçlayan humanizmaya haksızlık etmek gibi görünebilir pek çok kişiye. Oysa, düşünce ve inanç sistemleri çarpıtılabilir. Dahası sistemin kendisinin, tüm iyi niyetine karşın bu çarpıtmayı olası kılacak ve kendi trajedisini hazırlayacak eksikleri, zayıflıkları olabilir. Sonuçlara yani insanın bugünkü durumuna bakıldığında hümanizmanın da ne yazık ki, böyle bir yapıda olduğunu söyleyebiliriz. Amacım bu yazıda hümanizmanın bütün değerlerini ele almak ve hümanist/antihümanist tartışmasını bu doğrultuda incelemek değil. Bir edebiyatçı olarak humanizmanın insan aklını yüceltirken vurguyu benlik üzerine kaydırmasının olumsuz sonuçlarını 16. yüzyıl İngiliz oyun yazarı C. Marlowe'un, kahramanı modern Batı insanının imgesi haline gelen, *Dr. Faustus* adlı oyununa değinerek irdelenmek istiyorum. Sorun belirlendiğinde ve bu konuda anlaşıldığında çözüm kendiliğinden ortaya çıkacaktır sanırım.

Bir Rönesans düşünürü olan Pico "İnsan Onuru Üzerine" adlı söylevinde insanın akli nedeniyle hayvandan üstün, şanslı, hayran olunası bir varlık olduğunu belirtir. Ardından özgür iradesi nedeniyle insanın seçme özgürlüğüne sahip, ayrıcalıklı bir varlık olduğunu söyler. Seçim özgürlüğü yani insanın